

การกระจายรายได้ของครัวเรือนชาวเขา :

กรณีศึกษากลุ่มปางสา ตำบลแม่แจ่ม อำเภอแม่แจ่ม หมู่ที่ 17
ตำบลป่าตึง อำเภอนาน้อย จังหวัดเชียงราย

ภูศักดิ์ ธรรมศาล

ผู้ร่วมดำเนินการ

ทรงศักดิ์ เทพสาร

กองส่งเสริมชาวเขา

กรมประชาสงเคราะห์

กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

คำนำ

เอกสารการศึกษาเรื่อง การกระจายรายได้ของครัวเรือนชาวเขา : กรณีศึกษาหมู่บ้านปางสา เล่าผู้ และจะห้วย หมู่ที่ 17 ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและ วิเคราะห์เปรียบเทียบการกระจายรายได้ของครัวเรือนชาวเขา และเพื่อเป็นแนวทางเบื้องต้นในการศึกษาวิธีการวิเคราะห์การกระจายรายได้ของครัวเรือนชาวเขา อันจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

การศึกษาเรื่อง การกระจายรายได้ของครัวเรือนชาวเขา : กรณีศึกษาหมู่บ้านปางสา เล่าผู้ และจะห้วย หมู่ที่ 17 ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากเจ้าหน้าที่ เขตพัฒนาพื้นที่อำเภอแม่จัน ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงราย ในการสำรวจข้อมูลชาวเขาหมู่บ้านปางสา บ้านเล่าผู้ และบ้านจะห้วย อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย และเจ้าหน้าที่สำนักงานส่งเสริมการพัฒนาศรษฐกิจและสังคมบนที่สูง จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ

ขอขอบคุณผู้มีรายนามดังกล่าวข้างต้น และขอขอบคุณชาวเขาจากหมู่บ้านปางสา เล่าผู้ และจะห้วย ที่ได้ตอบข้อซักถามต่าง ๆ

หวังว่าเอกสารการศึกษาเรื่อง การกระจายรายได้ของครัวเรือนชาวเขา : กรณีศึกษาหมู่บ้านปางสา เล่าผู้ และจะห้วย หมู่ที่ 17 ตำบลป่าตึง จังหวัดเชียงราย จะเป็นประโยชน์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

ภูศักดิ์ ธรรมศาล

กองส่งเสริมสหกรณ์ กรมประชาสงเคราะห์

กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

มีนาคม 2539

๑
11.08.6

เลขเรียกหนังสือ.....	๒๙๕ ก ๒๙๔๐
เลขทะเบียน.....	5816
วันที่.....	- 3 พ.ค. 2545

บทคัดย่อ

การศึกษาการกระจายรายได้ของครัวเรือนชาวเขา มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ (1) เพื่อการศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบการกระจายรายได้ของครัวเรือนชาวเขาที่สามารถคำนวณเงินได้ของครัวเรือนชาวเขา 3 แห่ง คือบ้านปางลา บ้านเล่าผู้ และบ้านจะหยี่ ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ในปี 2538 และ (2) เพื่อเป็นแนวทางเบื้องต้นในการศึกษาวิธีการวิเคราะห์การกระจายรายได้ของครัวเรือน โดยเปรียบเทียบ 3 วิธีการคือ การแบ่งชั้นรายได้ของครัวเรือนต่างๆ ออกเป็นกลุ่มย่อยจำนวนห้าๆกัน (Quintiles) การใช้การพลเรนซ์ (Lorenz curve) และการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini Coefficient) จึงวิธีการทั้ง 3 ประการจะเป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

ผลการศึกษาพบว่า ในทั้ง 3 หมู่บ้านนั้น มีความเหลื่อมล้ำทางสถานะเศรษฐกิจของครัวเรือนค่อนข้างมาก โดยมีการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม กล่าวคือรายได้ส่วนใหญ่ของหมู่บ้านเป็นของครัวเรือนในจำนวนน้อย ในขณะที่ครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำมีจำนวนมาก การวิเคราะห์โดยวิธีการแบ่งชั้นรายได้ของครัวเรือนได้พบว่า สัดส่วนรายได้ของหมู่บ้านมากกว่าร้อยละ 60 ตกเป็นของกลุ่มที่มีรายได้สูงสุด (Highest Fifth, 20%) โดยมีค่าสูงสุดที่บ้านปางลา คือร้อยละ 70 รองลงมาคือบ้านจะหยี่ร้อยละ 69 และมีค่าน้อยที่สุดที่บ้านเล่าผู้ ร้อยละ 60 ส่วนการวิเคราะห์เปรียบเทียบโดยใช้กราฟพลเรนซ์ของทั้ง 3 หมู่บ้าน ปรากฏผลในลักษณะเดียวกันคือ หมู่บ้านปางลา มีเส้นกราฟการกระจายรายได้โค้งต่ำจากเส้นรายได้ที่เป็นธรรมมากที่สุด รองลงไป คือ บ้านจะหยี่และบ้านเล่าผู้ตามลำดับ สำหรับการวิเคราะห์เปรียบเทียบโดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์จีนิ พบว่า บ้านปางลา มีค่าสัมประสิทธิ์สูงสุดคือ เท่ากับ 0.64 รองลงมาคือบ้านจะหยี่ มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.63 ในขณะที่บ้านเล่าผู้ มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.58 ซึ่งแสดงว่าการกระจายรายได้ของหมู่บ้านปางลา มีความเป็นธรรมน้อยที่สุด

แต่อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในภาพรวมของทั้ง 3 หมู่บ้าน พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์จีนิมากกว่า 0.5 ทั้งสิ้น ดังนั้นการกระจายรายได้ของครัวเรือนในทั้ง 3 หมู่บ้านดังกล่าวอยู่ในสถานะที่ค่อนข้างไม่เป็นธรรมทั้งหมด จึงควรมีการพิจารณาแก้ไข ที่สาเหตุของการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม โดยใช้มาตรการทางด้านการคลังเพื่อช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจของครัวเรือนให้มีรายได้เพิ่มขึ้น มีความมั่นคงทางอาชีพ ประกอบไปกับมาตรการทางด้านสวัสดิการสังคมเพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส รวมไปถึงมาตรการทางด้านการเงินการปกครอง เช่นการให้สัญชาติและทะเบียนบ้าน การจัดตั้งหมู่บ้านชาวเขาให้ถูกต้อง การให้สิทธิในพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัย และการส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองท้องถิ่นให้รับบทบาทในการพัฒนาตนเอง

สารบัญเรื่อง

	หน้า
คำนำ	ก
บทคัดย่อ	ข
สารบัญตาราง	ค
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	2
วัตถุประสงค์การศึกษา	3
ขอบเขตการศึกษา	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
ระเบียบวิธีการศึกษา	9
บทที่ 3 ลักษณะทั่วไปของพื้นที่การศึกษา	13
สภาพทั่วไป	13
การประกอบอาชีพ	19
บริการพื้นฐานเศรษฐกิจและสังคม	22
ประชากร การศึกษาและสาธารณสุข	24
บทที่ 4 ชุมชนบนที่สูงจังหวัดเชียงราย	26
พื้นที่ที่มีชาวเขาอาศัยอยู่	26
ประชากรและเผ่าพันธุ์	27
สถานภาพประชากร	29
ศาสนาและความเชื่อ	30
หมู่บ้านปางสา	32
หมู่บ้านเล่าผู้	33
หมู่บ้านจะหยี	34

บทที่ 5	การกระจายรายได้ของครัวเรือนชาวเขา	36
	การแบ่งชั้นรายได้ (Quintiles)	36
	การใช้กราฟโลเรนซ์ (Lorenz Curve)	37
	การคำนวณค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini Coefficient)	43
บทที่ 6	สรุป	47
	ข้อคิดเห็นและเสนอแนะ	51
บรรณานุกรม		53
ภาคผนวก		55
	ภาคผนวก ก. ตัวอย่างแบบสำรวจ	56
	ภาคผนวก ข. ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการพิจารณา สงเคราะห์สัญชาติไทยในทะเบียนบ้านแก่ชาว- ไทยภูเขา พ.ศ. 2535	57
	ภาคผนวก ค. แบบ ทชน. 1	60
	ภาคผนวก ง. แบบ ทชน. 2	61

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงสัมประสิทธิ์จีพีและรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีของครัวเรือน	6
ตารางที่ 2 แสดงสัมประสิทธิ์จีพีในชนบทของไทย แยกเป็นรายภาคปี 2524-2533	7
ตารางที่ 3 แสดงสัมประสิทธิ์จีพีและรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีของครัวเรือนทั้งประเทศ	9
ตารางที่ 4 ตัวอย่างข้อมูลสมมุติสำหรับเขียนกราฟลอเรซ	11
ตารางที่ 5 สถิติประชากรจังหวัดเชียงราย เมื่อเดือน ตุลาคม 2534	15
ตารางที่ 6 มูลค่าพืชเศรษฐกิจที่สำคัญในปี 2536/2537 ของจังหวัดเชียงราย	19
ตารางที่ 7 จำนวนโรงงานเงินทุนและคนงานของจังหวัดเชียงราย ปี พ.ศ. 2535 จำแนกตามหมวดอุตสาหกรรม	21
ตารางที่ 8 ตารางแสดงข้อมูลประชากรชาวเขาและชุมชนบนพื้นที่สูง ในจังหวัดเชียงราย ปี 2536-2537 จำแนกเป็นรายอำเภอ	27
ตารางที่ 9 แสดงข้อมูลประชากรชาวเขาและชุมชนบนพื้นที่สูง ในจังหวัดเชียงราย ปี 2536-2537 จำแนกตามเผ่า	28
ตารางที่ 10 แสดงข้อมูลจำนวนประชากรบนพื้นที่สูง ของจังหวัดเชียงราย ปี 2536-2537 จำแนกตามช่วงอายุ	29
ตารางที่ 11 แสดงข้อมูลจำนวนประชากรบนพื้นที่สูง ของจังหวัดเชียงราย ปี 2536-2537 จำแนกตามสถานภาพ เป็นรายอำเภอ	30
ตารางที่ 12 แสดงข้อมูลจำนวนประชากรชาวเขาและชุมชนบนพื้นที่สูงของจังหวัดเชียงราย ปี 2536-2537 จำแนกตามศาสนาและความเชื่อถือ เป็นรายอำเภอ	31
ตารางที่ 13 ประชากรและเผ่าพันธุ์บ้านปางสา 2536-2537	32
ตารางที่ 14 ประชากรและเผ่าพันธุ์บ้านเล่าฝู 2536-2537	33
ตารางที่ 15 แสดงการแบ่งชั้นรายได้ออกเป็น 5 กลุ่มเท่าๆกันของทั้ง 3 หมู่บ้าน	36
ตารางที่ 16 แสดงร้อยละสะสมของครัวเรือนและรายได้ของบ้านปางสา	37
ตารางที่ 17 แสดงร้อยละสะสมของครัวเรือนและรายได้ของบ้านเล่าฝู	39
ตารางที่ 18 แสดงร้อยละสะสมของครัวเรือนและรายได้ของบ้านจะหยี	41
ตารางที่ 19 แสดงข้อมูลในการคำนวณ (บ้านปางสา)	43
ตารางที่ 20 แสดงข้อมูลในการคำนวณ(บ้านเล่าฝู)	44
ตารางที่ 21 แสดงข้อมูลในการคำนวณ (บ้านจะหยี)	45